

Zakaj prenova ljubljanske tržnice zanima tudi Unesco?

27. 05. 2025, Vanja Brkić

V članku je navedeno, da »bo desetega junija na ministrstvu za naravne vire in prostor potekala ustna obravnava v postopku izdaje gradbenega dovoljenja za projekt prenove osrednje ljubljanske tržnice, ki vključuje tudi gradnjo sporne parkirne hiše ter prenovo in dozidavo Mahrove hiše. Na ministrstvu so pojasnili, da je namen ustne obravnave seznanitev stranskih udeležencev s spisno in projektno dokumentacijo, na obravnavi pa bodo lahko dajali še morebitne nove pripombe.«

Na žalost je očitno namen ministrstva samo seznanitev »stranskih udeležencev«, ki so jim na ministrstvu priznali status, ne pa tudi seznanitev javnosti, kot bi bilo nujno v postopku za izdajo »integralnega gradbenega dovoljenja«, torej z upoštevanjem določil Zakona o varstvu okolja in zahtevanih javnih obravnav vplivov na okolje s strani predvidene investicije, ki mora biti ovrednotena v Poročilu o vplivih na okolje (PVO) in še posebej na kulturno dediščino, v katero posega (vplivno območje Plečnikove tržnice in drugih elementov), izrecno varovanih tudi na svetovnem nivoju pod UNESCO zaščito, vse še dodatno ovrednoteno v presoji vplivov na okolje HIA (Heritage Impact Assessment). Tako dokument PVO, kot dokument HIA sta sestavni del razgrnjenega gradiva za pridobitev integralnega gradbenega dovoljenja.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) je istočasno veljaven kot Gradbeni zakon (GZ-1), v prvem narekuje javne obravnave 97. člen, v drugem pa 68. člen. Najavljena javna obravnava 10.6. 2025 navaja pravno podlago 52. člen GZ-1, ki ne vključuje javnosti, kar je nevzdržno tako po določbah ZVO, po določbah EU Direktiv (SEA in EIA) in po določbah mednarodne konvencije, vključno z UNESCO nominacijo Plečnikovih del v Ljubljani z dokumentom Decision 44 COM 8B.45,

<https://whc.unesco.org/en/decisions/7964/>.

Kljub mnenju pravnikov, pripravljenem po naročilu investitorja za MOL, velja uradna uveljavljenost mednarodnih Konvencij, ki vključujejo tudi spoštovanje v okviru UNESCO zaščitene kulturne dediščine – glej Zakon o ratifikaciji Okvirne konvencije Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo (MOKVKDD), Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 5/08, Uradni list RS, št. 22/08), Konvencija o varstvu stavbne dediščine Evrope (Granadska konvencija) (European convention for the Architectural Heritage of Europe, European Treaty Series No. 121, Council of Europe, 1985, Uradni list SFRJ – Mednarodne pogodbe, št. 4–11/91). Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Sveta Evrope, Ženevskih konvencij in dodatnih protokolov o zaščiti žrtev vojne in mednarodnih sporazumov s področja kontrole oborožitve, za katere so depozitarji tri glavne jedrske sile, Uradni list RS, št. 14/92), Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Ur.l. RS, št. 7/93) ter vse-vključujoča Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravice v okoljskih zadevah (Aarhuška konvencija) – povzeto po https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/PROSTOR/presoja_KD_izhodisca.pdf.

V prostorskem aktu občine, v OPN MOL-ID, so v skladu s predpisi evidentirane in prezentirane enote kulturne dediščine, vključno s Plečnikovimi spomeniki in njihovim »vplivnim območjem«, kamor sodi celoten Vodnikov trg, sestavni del zaščite »izjemne univerzalne vrednosti« (IUV) - UNESCO.

Vsi posegi v te enote morajo biti v okviru uveljavljanja OPN MOL-ID ustrezno okoljevarstveno ovrednoteni, v CPVO postopku in v PVO postopku za podrobnejšo ureditev območja lokacije investicije, vključno z valorizacijo možnih variant, česar sam PVO elaborat za investicijo v postopku gradbenega dovoljenja ne vključuje (več), oziroma se ustavlja na malenkostnih varietetah same investicije.

Ker je UNESCO »decision« IUV uveljavljena leta 2021, mora biti v okviru postopka celovite presoje vplivov na okolje (CPVO) za OPN MOL-ID ta presoja ustrezno novelirana, za kar mora poskrbeti tudi pristojno nadzorno ministrstvo MNVP, še preden kakšna njegova služba izda kakršno koli gradbeno dovoljenje v zaščitenem območju.

Martina Lipnik, u.d.i.a.

Jelovškova 2f, 1000 Ljubljana